

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 10.

V Trstu, 7. maja 1898.

Letnik II.

Meseca maja se praznuje god teh-le slovanskih krstnih imen:

7. Bogomir, — 15. Jaromira, — 22. Boža, — 26. Milivoj.

Iz vasi.

(Ant. Kláštersky).

Ni že mogla ni živeti,
Ni že mogla ni umreti —
Čula že je: „Da bi vender
Bog jo hotel k sebi vzeti!“

Veden kreg, ljubezni malo,
Vsak jo neprijazno gleda —
A ločitev od življenja
Težka vender je, seveda.

To življenje: neprestano
Delo, plakanje, trpljenje:
Niti sama ni več znala,
Kaj jo veže na življenje.

Na večer je, v koči stoka,
In slabost jo tre velika.
Starec pravi: „Zdaj pa vender
Treba bode jej zdravnika.“

Starec gre, a hčerka mlada
Ga na veži je ujela:
„Očka, danes ne hodite,
Pozno je in noč se dela.

Do zdravnika pot je dolga,
Tudi bode dosti stalo,
Rajši naj za bližnje Svetke
Jaz imam obleko zalo...“

Starec kimne. Bolna mati
Še to noč je ugasnila. —
Trda srca — mehka zemlja —
Lepo bode si spočila!

Iz češčine preložil *Al. Benkovič*.

Silva.

Spisala „Z.“

Bila je malo dekletce z velikimi izraznimi očmi, malim, resnim obrazkom in svetlimi kodrastimi lasci.

»Silva, pojdi sè Slavkom na vrt« — dejala jej je mati in šla je, šla prav tja na oni konec vrta, kjer so stale tri visoke, vitke smreke. Posadila je bratca na tla, poiskala mu nekaj vejic, par štoržev ter nemo gledala, kako je Slavko stezal ročice, jecljal in se pogovarjal sam s seboj in poredno metal nabrane stvari od sebe.

Silva je bila žalostna, mama je bila tako stroga ž njo in oče je ni imel kar nič rad. Prav oče jo je še sinoči tako zelo udaril, ko je prišel tako nekako čuden domov, da se še danes pozna lisa na roki in mama jo je takoj zjutraj tako osorno zapodila iz kuhinje, ko je prišla prosit kave, da bi ne zamudila šole.

»Danes ostaneš doma« — je rekla mama trdo in Silva ni šla v šolo.

Kaj neki se zdaj-le uče v šoli? Aha, menda je ura gospoda kaplana. — Kaka škoda! Tako gladko se je naučila zgodbo in gospod kaplan bode zopet razlagal kaj prav zanimivega.

»Radi morate imeti drug družega, kakor imate radi sami sebe,« je rekel zadnjič gospod kaplan. Bog zna, ima-li njo kdo rad, tako zelo, zelo rad. — Kako bi bilo lepo, ko bi jo imela mama rada in oče in sosedova Milka. Pa mama nič ne mara za njo in oče tudi ne in sosedova Milka se raje igra z županovim Štefkom nego ž njo...

In Silva se je zazrla tja gori v smrekovine veje, kjer so gnez-dile vrane in krokerji in glasno kričali svoj dolgočasni, žalostni: kra, kra. Na nebu so plavali mali, beli oblaki in zginevali daleč tam nad vasjo. In Silva je gledala za njimi in mislila, kako neki to, da jo nima prav nihče tako zelo, zelo rad. — —

Veter se je poigraval z njenimi lasci, prijazno božal ji drobna ličeca ter nežno poljubljal njeni zaprti očesci, kjer se je izpod trepalnic svetlikalo nekaj mokrega...

»Silva, Silva!« klical je trdi, oster glas in kmalu zatem je prihitela visoka ženska postava na vrt. »Že zopet jo mora človek klicati pól ure, pa še ne sliši,« je govorila stopaje proti smrekam.

»A, — spi ta lenoba in Vladko se igra sam. Le čakaj!« — Pograbila je otroka, ki je bolestno zastokal, ko ga je tako trdo pritisnila k sebi, stopila ž njim k deklici, ki je spala pod smreko, sunila jo z nogo in osorno kričala: »Takoj mi vstani, grdoba lena! Jaz

vpijem in kričim, a nikjer je ni te nesnage, da bi mi šla po milo v prodajalno!« In še enkrat je sunila dekletce.

Silva pa je nemo vstala, le ona solza, ki ji je visela na trepalnici je tiho zdrknila na lice. — — —

* * *

Odrasla je. — Teta v mestu jo je vzela k sebi in Silva je pridno pospravljala malo stanovanje, zraven pa vezla fine, umetno okrašene črke v belo, tanko blago. Tako enakomerno ji je teklo življenje, občevala ni z nikomur, razven z nekaterimi starikavimi prijateljicami godrnjave svoje tete.

»Tako je dolgčas,« je vzdihala pri odprtem oknu, kjer se je par klinčkov ovijalo okrog tenkih, belih palčic, ki jih je zataknila v prst. Vonj njih cvetov se je razširjal po sobi, gori iz ulice so se čuli koraki mimoidočih, zdaj pa zdaj je zaropotal kak voz po tlaku, njo je pa obšla neka zaspanost. Povesila je roke, delo je počivalo na malej šivalnej mizici, ona pa je sanjavo zrla venkaj v zrak. Velike sence raztezale so se čez ulico in onkraj po velikih, starodobnih hišah.

Vzdihnila je, vzela zopet delo v roke in pazno vlekla tanko svileno nit skozi fino tkanino. Vbadala je nekaj časa, a potem se zopet zagledala venkaj.

Tam onstran ulice je zažvenkljalo steklo, okno se je odprlo in prikazala se je lepa možka glava. Za hip je povesila oko, a na to ji je počival pogled zopet na onej glavi, na onem ponosnem obrazu.

»Kako je lep!« je rekla nehoté ter s čudečimi, velikimi očmi zrla onega tujca.

Zdajci je krenil z glavo, zagledal jo je, ona pa je lahno zardela. Hitreje je vbadala šivanko, a tanka nit se je trgala in vozljala med njenimi tresočimi prsti. Pogledala je zopet tja na ono stran, lahen nasmehljaj mu je igral na ustnah in gledala sta se dolgo, dolgo...

Teta je vstopila, ko je bil že skoro mrak. Odložila je staromodni slamnik, po šivih prepereli črni solnčnik ter si godrnjaje slačila temnobojaste rokavice, ki so na prstih kazale zevajoče razpoke.

»Skuhaj kavo, Silva!« je ukazoval njen strogi glas. Pristopila je k oknu, nagnila svoj pergamenasti štirioglati obraz nad dekličino delo in se zavzela:

»Za Boga, kaj si neki delala vse popoldne? Saj nisi naredila niti polovice, ko bi bila vendar že davno lahko vse končala... Ne vem, kaj misliš, Silva, meniš, da se živi od zraka? Jaz sem se res že dovolj dolgo mučila za-te, zdaj je na tebi, da mi vračaš.

Sovražno in razsrjeno so zrle mrzle, rdečkaste oči »dobre« tete v dekličin obraz. Silva je vstala in odšla venkaj v kuhinjo, da na malem železnem štedilniku zaneti ogenj.

Kmalu je prasketal plamen in voda je brodljala na plošči. Nemo je Silva pristavila še mleko, iz sobe se je še čulo tetino godrnjanje, Silva pa je mislila na tuji, lepi, možki obraz mej oknom onkraj ulice.

Mislila je in mislila, a tetin kreg je nemilo motil njeno razmišljanje. Solza se je utrnila iz očesa, neprijetno je zacvrčala na razbeljenej plošči, ona je pa mrmrala: »Ko bi me vsaj kdo rad imel... vsaj malo rad imel...«

* * *

Leto je minilo, no, kako hitro mine čas, a vendar koliko izkušenj, koliko spominov in koliko bóli ostavi eno samo leto!

Silva je zopet sedela pri odprtem oknu, vbadala v fino, tanko tkanino, mislila in pokašljevala...

Kako je že bilo?... Lani, da lani, v maju, ob tem času, oni lepi njen sosed, oni Rajko Kalin... Kako je že bilo?...

Rekel ji je, da jo ima rad, zelo rad, dejal ji in poljubil jo na ustna, ona pa je stekla iz veže po stopnicah gori v borno tetino stanovanje...

Hodila je k šmarnicam in on jo je čakal pred cerkvijo, da sta se vračala skupaj, — teta pa jo je karala doma, da prihaja pozno. — Pa kaj to! —

Lepo je bilo, lepo. Ljubila sta se in teta ni vedela ničesar. — Pa kaj, — saj ni bilo dolgo, nekaj mesecev in...

Morda je bila to kazen, ... da, da, kazen je bila, da je varala strogo svojo teto in mesto k šmarnicam, hodila ž njim večkrat venkaj iz mesta... In teta je mislila, da moli v čast svete Bogorodice, a ona je mej tem menjavala strastne poljube z onim lepim Rajkom...

Da, lepo je bilo, lepo — toda minilo je, minilo...

Moj Bog, kako bi pozabila oni mračni jesenski dan, ko je rekla teti, da gre h Kliševej gospej po delo, a v resnici je šla venkaj k sv. Krištofu na sestanek z Rajkom. — Tako raztresen je bil, tako razmišljen... In ona ni opazila ovenelega jesenskega cvetja na grobovih, ni slišala, kako zategnjeno je veter tožil okrog križev...

Tam na konci tik zida sta stala, ona se je nežno naslonila nanj in zaupljivo zrla mu v obraz. On pa je zmikal poglede, a poljubljal jo je vendar... In potem je govoril, govoril dosti in dolgo.

Razlagal ji je, da ne more biti tako, kakor je bilo, da je ljubezen brez smotra, nespametna...

»Vidiš, ti nimaš nič in jaz sem le bori davkarski pristav s pičlo plačo«, ji je dejal. »Kaj hočeva, še meni samemu gre trda. — Kaj ne, Silva, ti si pametna in sama vidiš, da ne more biti nič iz tega.«

Ona pa je strmela vanj s širokoodprtimi, vlažnimi očmi in on jo je tešil, zatrjeval, da jo ima še rad, da jo ljubi, da je ne pozabi nikdar in pritisniti jo je hotel k sebi, poljubljal ji ustne... Silva pa se je stresla, obraz ji je bil tako bolesten in oči, one temne, čudeče oči so se povesele.

»Pusti me,« — je dejala trdo in on jo je izpustil. Poskušal je še malo priviti jo še enkrat k sebi, a pogledala ga je tako nenavadno, — da je odšel.

Kako je jokala tedaj tam ob zidu pokopališča!... Pozabila je, da je treba iti domov. Zmračilo se je in izpod oblačnega neba je jel padati dež, mrzli jesenski dež...

Teta se je pa jezila doma in tepla jo je celó, — da, tepla... A bolelo je ni nič — čisto nič...

Kako je že bilo?... I no, prehladila se je tedaj in še sedaj kašlja... Še sedaj in vendar je že dolgo od tega...

Da, dolgo je od tedaj. Mej tem ni več videla Rajka, samo zvedela je, da se je oženil...

Bogata je bila njegova žena — a ona je vezla in šivala umetno okrašene črke v belo platno, v lepe tanke srajce in fine žepne rutice za — Rajkovo nevesto...

Niti jokati ni smela... solze bi bile pokvarile delo... zato je molče vlekla tanko nit skozi tkanino, a v prsih jo je bolelo in peklo, da je kašljala...

Nekaj rudečega se je pokazalo na ustnah in kri, gorka nje kri je porudečila beli, na okroglem okvirju napeti batist...

Vrata so zaškripala in Silvina teta je vstopila v sobo.

»Moj Bog, to dekle! Kaj nisi mogla malo paziti! Zdaj naj spet kupim novo, drago blago!«

In prijela je Silvo trdo za roko, odvedla jo od okna in vedno godrnjaje in tarnaje zbok sprijenega batista odpenjala ji obleko in brisala kri okrog usten. —

Silva je pa ležala od tedaj. Sitna njena teta ji je stregla ter vedno tožila, koliko stanejo zdravila, koliko zdravnik in jezila se nad Silvo, kaj ji je bilo treba prehladiti se, da ima ona zdaj toliko križev ž njo. Silva pa je nemo ležala v postelji, gledala venkaj skozi malo okno sè svojimi velicimi, udrtimi, temno obrobljenimi očmi in ni slišala tete, ni njenega godrnjanja. Mislila je in mislila o svojem kratkem življenju brez ljubezni, brez sreče...

Nikdo je ni imel rad, nikdo, ni ostra njena mama, ni osorni nje oče in teta še manj. — A Rajko? — Rada ga je imela, on je pa ni imel rad. Njegove besede so bile lažnjive. —

Zakaj je neki nima nihče rad, prav nihče! — Zakaj? — — — Zakaj? — — —

No, — in umrla je... Godrnjava nje teta in starikave njene prijateljice so jo dele na oder in znesle vse cvetlice vsega sosedstva skupaj.

Dobra nje teta pa je jokaje pripovedovala, koliko je trpela ž njo, kako ji je stregla in kako rada jo je imela...

»Vse sem jej dala, vse, skrbela sem zanjo, kakor da bi bila moja. Pa dekle je bilo tako ponosno, tako neposlušno. Kar nič me ni ubogala, dejala sem ji, naj ne sedi vedno pri tistem delu, a kaj je marala, vedno in vedno je vbadala v tisto tanko blago.« —

Dobra teta je devala mej tem mal venček mirtinega cvetja na temne kodre uboge, neposlušne, mrtve Silvice...

Sveče so brlele okrog nje, cvetje je duhtelo, a ona je spala na malem, bornem odru, tiho, smrtno spanje. Oči so ležale globoko zaprte v svojih jamicah; mrtvaška bledoba in sveti mir sta se razlivala po malem, drobnem obličju, napol odprte ustnice pa so bile bolešno zategnjene, kakor da bi bil zadnji vzdih lepe Silve ona želja, po katerej je tako strastno hrepenela v življenju:

Ko bi me vsaj kdo rad imel, vsaj malo rad imel...

V jutru.

Narava vsa še tiho spava
In petja ptic še čuti ni —
A vam cvetlice, drobna glava,
Že v rosнем joku se topi?

„Slovo od solnca je bolelo,
Po njem točile smo solzé,
Nadjamo pa se, da dospelo
Bo kmalu tam izza goré.“

O, solnce kmalu bo svetilo
Obrisalo solzé vam bo,
V srcé veselje vam bo lilo
In lica spét vam zacvetó.

A moje solnce, ki vtinilo
Vže davno onkraj je gorâ,
Oh, ono se ne bo vrnilo,
Ne bo mi brisalo solzâ.

Hudi grad.

Piše Milan Sanjár.

(Dalje).

V.

Gospod Goba se je vrnil iz mesta, kamor se je bil odpeljal že pred nekaterimi dnevi. Bil je slabe volje. Pustó domovje se mu je zdelo danes, ko se je vračal ravnokar iz mestnega sijaja in veselja, še zoperneje nego navadno. Razdraženi živci in razbrzdana domišljija so mu neprestano budili nejasne, razkošno šegetajoče slike iz velikomestnega življenja. Tam se živi, tam se pije radost iz polne kupe, tam je človek srečen! In zdaj naj ostane zopet tukaj na Golini, osamljen sredi sovraženih prostakov, nerodnih kmetov, brez zabave in duševno sorodnih prijateljev, dokler mu zanemarjeno gospodarstvo ne donese kake večje vsote... Toda prav tega se mu zdaj ni nadejati več, ker Golina nima lesa...

Sedel je na leseno klop pred hišo, da si ohladi v sveži jutranji sapi od viharno preživljene noči razgreto glavo. Staro dekle, ki ga je prišla vprašat, kaj želi za kosilo, je osorno odgnal. Toda utrujenost in zaspanost sta ga jeli premagovati. Šel je v sobo, da leže.

V veži se začujejo težke, okorne stopinje, potem pa rahlo trkanje na duri. Že je hotel Goba po svoji šegi s surovim krikom odpoditi obiskovalca, ko se polagoma odprejo duri in v sobo se brez dovoljenja nerodno primotá — Miha. V levi roki je nosil nekaj v veliko modro ruto zavitega, z desno roko se praskal za ušesom ter debelo gledal razjarjenega gospodarja, katerega je edino nenavadna in docela nenadejana prikazen ter neumevna smelost Mihe nehoté ustavljala, da ga ni takoj obsul z divjimi klétvami in sunil iz sobe.

»Gospod... ne... prosim... zamerite!« jel je ponižno Miha.

»Kaj je?« je vprašal Goba.

»Pokorno in pohlevno vas prošim, če bi ne zamerili, častivredni gospod...«

»Povej hitro!« je priganjal nestrpno Goba.

»Tu-le, prosim vas«, je nadaljeval zakladokop ter jel odvezavati zavoj, »prosil bi ponižno, ko bi mi povedali, kako se po naše moli, kar moram znati in kar je tu notri po nemško, prosim!...«

»Kaj bi rad?« je vprašal nevoljno, a vendar nekako radovedno gospodar ter gledal Miho, ki je privlekel zdaj debelo, vezano knjigo iz rute, potem drugo in še tretjo. Starinski folijanti v rokah tega prostaka so udivili Gobo toli, da je pristopil in odprl knjigo.

»Ne vem, ali je ta prava ali je ta-le...« hitel je razveseljeni Miha. »Samo tisti zagovor, s katerim se hudoba odganja — trije rudeči križi stoje spredi — bi mi predstavili, Vi, ki ste učeni in ste hodili v črne šole, kakor pravijo...«

»Zakaj ti bode vse to?«

»Hudograjski zaklad vzdignem!« deje tiho in pomenljivo Miha. Zaničljiv in strupen nasmeh je preletel za hip Gobin obraz. Listal je v knjigi ter gledal živobojne, kričeče slike raznih zlodejev, zmajev in pošastij, rudeče križe in tajno zavita in zamotana znamenja, ki so gosto bila posejana mej nemškim in latinskim besedilom, namenjenim vražjevernemu, nerazsodnemu ljudstvu, ki tem raje sega po takih sleparskih knjigah, kolikor nerazumljiveje in dražje so.

Gospod Goba ni bil prijatelj domačega ljudstva. Zato ni bila sveta jeza, ki ga je zgrabila, ko je videl in slišal Mihine osnove in naklepe; vskipelo je v njem sovraštvo, zaničevanje do nevednega prostaka, ki se drzne nadlegovati njega s takimi neumnimi stvarmi, in še danes, ko ga vse jezi!

Debela knjiga je priletela osuplemu zakladokopu v glavo.

»Budalo!« je vpil Goba. »Ven!«

Nenadni izbruh gospodarjeve jeze je ubozega zakladokopa takó zbegal, da je hitro pograbil svoje dragocene knjige ter spretno pobegnul. Domov gredé pa se je rotil in koval osveto.

Goba danes ni našel pokoja. Misli, ki so ga še pred Mihinim prihodom vznemirjale, vračale so se mu zopet in zopet, kakor sitni komarji. Da bi kedaj popolnoma nehalo življenje, katerega se je navadil že v dijaških letih in kateremu se je pozneje, ko mu je oče ostavil bogato dedovino, docela in strastno udal, — tega si niti misliti ni mogel. Da bi se on marljivo oprijel gospodarstva, uredil zanemarjeno posestvo, ter iskal zadovoljstva v sebi, v delu, o tem se mu še sanjalo ni. Njegova razbrzdana nprav, je težila po uživanju in ugoditvi vsake najpodlejše želje.

Toda zdaj je temu konec, — to je Goba po dolgem ugibanju jasno uvidel. Jasno mu je bilo, da neha vse njegovo veselje zdaj, ko vsihavajo denarni viri.

Naporno je razmišljal, kje bi našel novih dohodkov. Toda zaman. Golina je bila docela opustošena, a njen gospodar pa za nobeno vztrajno delo. In glej! Oni Goba, ki se je rogal Mihi in ga psoval zaradi njegove vere v Hudograjski zaklad, ta Goba se je po malem oklenil sam ljudske govornice o zasutem bogastvu, kakor se oklene toneči slamnate bilke. Ni sicer storil tega v prazni veri, a v zapeljivi nadi, da so res nekdanji gospodarji Hudega grada zakopali

ondi naplenjeno bogastvo in da je to ostalo morda do danes v zemlji, ker je zgodovinska vihra nenadoma odnesla roparske viteze. Misel, da bi on iztaknil mesto, izkopal zaklad ter si tako opomogel in nadaljeval, morda še povelečal epikurejsko svoje življenje, imela je zanj toliko čara, da je ni mogel ostaviti.

Od Goline do Hudega grada je bilo kake tri streljaje. Prišlo se je tja po gosti smrekovi in jelovi hosti, ki se je začenjala takoj za domom. Gobi se ni bilo bati, da ga kdo vidi.

Vzel je pripravno orodje, odprl je zadnja, malo rabljena vrata ter se napolil do razvaline, da si takoj natanjko ogleda mesto edine svoje nade.

Skoro je bil tam. Vse je bilo tiho okolo starega zidovja; le drobne senice so se rahlo oglašale sè svojim slabotnim glasom, plezaje po gostem vejevji visokih smrek, ki so se ponekod celó ukoreninile na debelih, razrušenih stenah, kjer se je nabralo v dolgi dobi mahovja in trohnečega listja v mehko plast, ter vile sè svojimi křivimi, kačam podobnimi koreninami po razpokah zidín. Goba je obhódil in ogledal dolgo, še visoko zunanjo steno, na konci katere so se zbirali ostali, nepravilno razpeljani zidovi v okrogel, velik, a na eni strani skoro do tal razrušen stolp. Mej zidovjem so se povsod nahajali sledovi bogastvaželjnih kopačev; vse je bilo razrito in razkopano. Le v kotu mej dolgo steno in stolpom je bilo še nekaj nenačete ruševine. Po dolgem in skrbnem ogledovenju in ugibanju, se je Goba nazadnje odločil, da v tem kotu poskusi svojo srečo. Sklepal je, da pride tukaj v mehki zemlji najprej do podzemeljskih prostorov, ki se morda še nahajajo pod razvalino.

Takoj se je lotil kopanja. Toda nevajen dela, je skoro opešal, obilen pot mu je lil raz čelo. Sedel je na nizko zidino in menil, da je za danes dovolj in da bo nadaljeval pričeto delo polagoma vsak dan.

Jelo je temneti. Goba je nabral v bližini suhih vej, je nanosil na nizko in debelo zunanjo steno ter je užgal, ko se je docela stemnelo.

Odhajaje domov, se je oziral v jasni ogenj mej črnim lesom in porogljiv nasmeh mu je prelataval temno lice. V dolini pa so ljudje govorili, da cvete nocoj Hudograjski zaklad. (Dalje prihodnjič.)

Ob nevihti.

Na južno oziram se stran,
Na cvetno, duhtečo ravàn,
Po njej se metuljčki podè,
In ptički se v zboru glasè.

Nad poljem pa vidim gorò,
Oblak se razgrinja črez njò,
Iz njega sto bliskov žari
In grom že od daleč bobni...

Oblak ti nad cvetjem srcà,
Ne kali, ne kali nebà,
Te pestre gredice poglej,
Odplavaj, odplavaj naprej!..

Feodor Sokol.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

(Dalje).

II.

Stric Prokl v ulogi „osvoboditelja“.

ovekševalo pa je originalnost teh ljudi še to, da je poleg vsakega človeka ležala platnena vreča, trdo zavezana in takisto mokra ter blatna.

Kraj sten je slonela cela vrsta korcev na dolgih drogih.

Ko so bili potolažili prvi glad in se je jelo razlegati zopetno zahtevanje butiljk in kupic, naslonil se je Prokl na pult in glasno kriknil:

»Hej, bratje, kdo se osvobodi?«

Iz početka je vse utihnilo. Potem so se zaslišali glasovi. Pokazalo se je, da se želita osvoboditi nad dve tretjini vse družbe, ali vsi ne.

»A kaj pa vi?« je uprašal Prokl ostale. »Ali mislite peljati v tovarno? Ali ste si konje kupili za vožnjo?«

»Kaj to tebi mar!« se je oglasilo precej nekaj glasov.

»Že prav!« je dejal Prokl, v tem ko je zgrbančil sive obrvi.

»Le vodko (žganje) mi morate danes plačati, čakal ne bom več.«

»Smo li mnogo zapili?« je vprašala neka ženska.

»Mnogo ali malo, plačati morate...«

»Kaj to, — saj tudi plačamo!« je odločno odgovoril veliki mož, čegar obličje je spominjalo na volka.

Prokl se je urno ozrl vanj in obmolknil, prestavlja je na pultu kupice. Volk je umolknil.

»A če nočeš osvoboditi se, kako boš plačal nocej?« je vprašal Volk.

»Tebi?«

»Ne meni — a vsem... jaz hočem — sam računati s teboj!...« Med pivci se je zaslišal odobravajoč hohot.

»No, če je tako... potem ne vzamem od nobenega nič... vlecite vse v tovarno... tudi žganja več ne dam...«

Po teh besedah je nastal dolg molk, potem se je začelo šepetanje vedno gosteje in gosteje, kakor da bi veter šumljal z listjem.

Kmalu pa je iz šepetanja nastalo vpitje, in precej potem se je v krčmi razlegalo tako razsajanje, da je kar po ušesih zvenelo.

Prokl je nepremično sedel za pultom in podprt ob komolec delal se, kakor bi dremal. V istini pa je ves čas poslušal in izpod roke mirno opazoval pivec.

Videl je, kako so se porivali, kako se plazili in hodili iz jednega kraja v drugi, mokri, gladni ljudje, a delal se, da nič ne vidi in se za nje niti ne meni.

Spor je postajal vedno živahnejši in glasnejši. Drug je zmerjal drugega. Zlasti pa so se iz šundra čuli rezko kričeči ženski glasovi.

V kotu so se že jeli tudi pretepati, a nekateri so jih takoj razgnali.

Prokl se je obrnil.

»Hej, gospodiči! Mir, pojdite spat... Jaz ne bodem zavoljo vas bedel vso noč... Iz dobrosrčnosti imam po noči krčmo odprto, kar bi prav za prav ne smelo biti, saj menda veste?... Še kazen lahko plačam za to... Premišljuješ, kako bi ljudem dobro storil... jih segrel in jim dal žreti, a oni!...«

Stric Prokl je obupno mahnil z roko, in ker je nastala tišina, spet sedel na svoje mesto.

»Idi, Sarmatov, idi« — priganjal je nekdo nekoga.

Zdajci je težko vstal moker, mlad človek z izhujšanim licem; črte njegovega obraza pa so bile krasne in inteligentne.

Pristopil je k pultu in obstal.

»Kaj pa misliš stric Prokl, ali imaš še kaj vesti?«

»Imam jo, ‚gospod‘, imam...«

»Videti ni, da bi jo imel...«

»Nataknite si naočnike... Saj ste prišli v naše mesto z očali... Pomnite... Ščipavce ste nosili!«

,Gospod' se je premagal in z mirnim glasom nadaljeval:

»Striček, sedaj se ne govori o ščipavcih...«

»O čem pa?« je brzo prekinil krčmar.

»O čem? Poslušaj torej: ako bi ti, stari pes, stal zjutraj od sedmih pa do sedaj do pasu v vodi, delal s korcem, potem bi spoznal, kakšno ceno bi morala imeti žveplena ruda... Tovarna plačuje po rublju in še više za pud*), a ti plačuješ po petdeset do šestdeset kopejek. Je li to pravično?... Ker je ne moremo nesti štiri milje daleč, izkoriščaš se s tem... Včeraj si dajal že štirideset, a danes koliko daš?...«

»Danes pa ne dam ničesar, poberite se mi danes s svojo žvepleno rudo... Ako zavod kupi, nesite ga tja, a čujte, kaj vam svetujem: napravite si tu-le na bregu tovarno v obližju... Denarja imate dovolj! Kaj bi se več menili?...«

Odgovora ni bilo.

Vsi so vedeli, da si je Prokl zadnja leta tako opomogel, da se je zvezal s tovarno ter pošiljal tja vsak dan gotovo množino žveplene rude (radi izdelovanja kisline in »cveta«). Cena pridelku je bila tako dosti nižja, ker je bilo delavcev na izbero. Zato so vsi izprevideli, da je borba ž njim brezplodna.

Ne le oni, ampak tudi celi rodovi teh dobrovoljnih sužnjevev, ki so nad štiriindvajset ur dolgo prebili v vodi, so morali se pokoriti. Znali so i to, da se ne pečajo le oni, — zakotni B—ski prebivalci s to obrtjo, ampak da je navzdol po vsi Msti ob pekočih julskih dnevih in burnih oktoberskih nočeh vse polno enakih delavcev. Z njo se ukvarjajo razni berači, pijanci in prognanci, katere neprestano vozijo v mesto B., kakor da je le-to nekaka Kamčatka, a ne mesto, oddaljeno od Petrograda približno dvesto vrst.

Žvepleno rudo kopljejo v Msti tudi uboge babnice, žene pijancev, izprijene ženske, delajo pa tudi otroci, ki jedva dvigajo korec s posinelimi, drhtečimi ročicami...

Grozno je to delo.

Ondi-le na gori, vstric cerkve, stoji bolnišnica, ki je vsikdar natlačeno polna teh ljudij. Med njimi ne razsaja ni mačuh, ni davica, pač pa je razširjen poseben (kakor nazivljajo zdravniki) B—ski protin nog, z vodeno oteklino, kakor da se voda, v kateri oni prestoje mnogo ur na dan in tudi noči, vsesa pod kožo.

Napričkovši se s Proklom, je ,gospod' Sarmatov dobro vedel, da ako on danes ne prodaja svoje vreče žveplene rude, potem mu ne

*) Pud je utež. En pud je 140 funtov.

da Prokl ni jeter ni žganja, da bi mogel nesti svoji bolni Ivanki, ki se je bila te dni prehladila.

Spomnil se je tega Sarmatov in se ozrl nazaj. In mahoma so se vzdignili vsi kakor jeden človek — in začeli metati k mizi težke vreče.

Prokl je vzprejemal blago kar na pogled, brez tehtanja in treba mu je priznati, da se je malce motil, dasi seveda v svojo korist.

Ko je prišla vrsta na Sarmatova, da bi prejel denar za svojo žvepleno rudo, je stal poleg njega »Volk«, ki je najpreje sunil njega, potem njegovo vrečo...

Sarmatov je dejal jezno:

»Pazi!«

»Saj pazim,« je povzel »Volk« stiskaje pest in gotovo bi jo bil uporabil, da ni v isti hip iz kota pristopil debeluhast orjak z dolgimi na ramena visječimi lasmi.

»Hej, volkulja!« se je hripavo zadril ta in takisto pokazal pest, rdečo in prav nič manjšo od glave teden starega deteta.

Imenovali so tega človeka »Djak«, in ne le radi njegovih dolgih las, ampak tudi zato, ker je bil nekdaj zares dijakon, pozneje pisar, zatem solicator i. t. d., s kratka: prešel je vse stopinje trpljenja v življenju, dokler ni s Sarmatovim vred bil prognan iz stolice...

Zazrši Djakovo pest, je »Volk« ostavil Sarmatova...

Zunaj Proklove krčme se je tolpa mokrih ljudi razpršila po Pesčanoj ulici.

Šli so po dva, po trije skupaj, tiho se pogovarjaje. Razdavali ste se dve imeni: strica Prokla in Sarmatova, a Sarmatov je koračil samcat po stezi tik prekopa, in kakor se je videlo, je bil utopljen v premišljevanje. Storivši še nekaj stopinj in zamahnivši malomarno na dva, tri klice, ki so se razlegali za njim, je hitro izginil v vežo polurazrušene kolibe. Kočica ta je bila na prvi pogled videti povsem nesposobna za stanovanje. No prišedši na nesnažno dvorišče, na katerem so se pri luninem svitu videli obrisi nekakih kadi, s počenimi, kvišku štrlečimi obroči, je Sarmatov oprezno otvoril cvileče duri, katerih deske so na raznih krajih bile nabite z železnimi, dolgimi kosi. V stanovanju, kamor je takoj stopil, je bilo tiho in temno. Mesečina, padajoča skozi krivo, motno okence, je delala po tleh svetel pramen do družega kota, kjer je na kupu slame ležala ženska, zavezana v pestri robec in odeta s polukožuhom. Vse pohištvo je obstojalo iz velike mize sredi klopi pod sveto podobo, dveh stolov ter skrinje pod palicami z borno šaro, sredi koje se je odlikoval polustrti samovar. Takoj za durmi na levo se je videla cela vrsta

polic s korci razne velikosti; le-te so sezale čisto do stropa. Na vrvi okoli peči so se sušile nekake cunje.

Sarmatov je snel kapo, jo obesil na klin in že je hotel stopiti h klopi, na koji je ležala volnena žimnica in enake blazine, ko se je v oknu cingljaje zdrobila šipa in prav mimo njegovih senc je v izbo prifrčal težek kamen ali kos žveplene rude.

Tiho ječanje, komaj slišno iz kota, se je izpremenilo v krik, in bleda ženska senca se je preplašeno vzdignila sè svojega slamnatega ležišča.

Mesečni soji so zdajci padali naravnost na njo, in jasno je bil viden ves strah, naslikan na mladem obličju in v velikih prelepih očeh.

»Andrej, kaj počenjaš?« je vprašala ona.

»Nič, nič, jaz sem tu,« je odgovoril on.

»Kdo je pa šipo ubil?«

»Kdo drugi nego »Volk«!... .

Ženska je ječe omahnila zopet na slamo, a Sarmatov je hitro izginil iz izbe. Ulica je bila pusta. Samo v daljavi se je premikala poslednja skupina ljudi, in nek tolst človek je, zaostavši za drugimi, šel počasnih korakov.

»Djak!« ga je poklical Sarmatov.

Mož je obstal in odvrnil:

»No, kaj bi rad?«

»Nisi videl, kdo je vrgel kamen v naše okno?« je vprašal Sarmatov.

»Kakšen kamen pa?... Sedaj? Ravnokar?«

»Dà, baš ko sem stopil v kočo...«

»Nisem videl... šel sem zadi... A kdo pa drug, če ne Volk.«

Djak je segnil pod raztrgano kapo, se popraskal po glavi in dostavil še čmerneje:

»Pazi, brate, čuvaj se ga... Pa tudi svojo Ivanko bolj čuvaj pred njim.«

In oba sta še malce premišljala in potem, kakor razkačena drug nad drugim se razšla.

Djak je bil danes nekako posebno slabe volje.

Sarmatov se je vrnil v izbo in, stopivši v kot, se nagnil nad bolnico. Njeno dihanje je bilo neenakomerno in hropeče.

Sarmatov, pozabivši celo preobleči se, je sedel, kakor je bil, do pasa v mokri obleki, kraj slamnatega ležišča ter, sklenivši roki preko kolen, se globoko zamislil.

III.

Prognanec.

In glej, njegove misli so se od bolnice malo po malo prenesle na njega samega, na njegovo prošlost in so prehitele druga za drugo grde, malone strašanske slike...

Andrej Nikolajevič Sarmatov je bil rodom iz stare plemenitaške rodovine.

Roditelja sta mu zgodaj umrla in mu nista zapustila nikakih sredstev; kajti oče je bil strasten kvartač in je vse zaigral. Vzgajal ga je stric.

Ta stric je bil bogat samotar, živeč razkošno v samotni hiši, kjer sta bili stričniku odkazani dve sobi v nižjem nadstropju. Tu je Sarmatov preživel v družbi starega guvernerja tako dolgo, da je stopil v vseučilišče. Nekega lepega večera se je pa starec ihtec poslovil od njega.

Stric ga je odslovil radi nepotrebnosti. Pač res, mari je mlademu dijaku bil potreben guverner?

No vendar to ni bil razlog odpovedati starcu, ki je živel celih dvanajst let v hiši.

Uzrok je bil brzkone drugi. Stric ni mogel trpeti moža, a poslednji ni ljubil strica in parkrat, kakor se je spominjal Sarmatov, se je guverner pritoževal zadnja leta v tem oziru proti njemu, naravnost imenuje strica starim seladonom (ljubitelj žensk) in človekom, ki je surov in pripravljen na vse. Morebiti je to prišlo na ušesa »seladonu«. Bodisi kakor hoče, ali starec je preminil, zadnjikrat ponovivši tisti dan svojo staro frazo, kazoč s prstom na gornje zobe: »On je zloben, razuzdan človek« in pristavil: »varuj se njegovega upliva, on ti bode na kvar.«

In starec je imel prav.

Ko je bil Sarmatov v tretjem tečaju univerze, se je zaljubil.

Predmet njegove strasti je bila revna deklica, no, izredne krasote; živela je z materjo vidno skromno in, kakor se je videlo, bila mu je naklonjena, — no — prišlo je, da je namesto nameravane idilične ženitnine, ona jela dobivati podporo od strica, kateremu je nečak nekoč razkril svojo namero. In izteklo se je tako, da se je med starcem in gojencem vnel hud prepir, vsled česar je bil Andrej Sarmatov izgnan iz stričeve hiše ter začel zbok gorja popivati in zapravljati svojo itak pičlo dedščino, katero je bil prejel, ko je postal polnoleten.

Precej je ostavil vseučilišče.

Novci so bili pošli. Začel se je klatiti okoli, prišel, sam ne vede dobro kako, v družbo mladih ljudij, ki so bili mahoma aretovani in iztirani, a ž njimi vred so iztirali tudi Sarmatova. On ni znal, kam so odposlali ostale, ali njega so poslali v mestece B. in ž njim je bil zajedno pripeljan tudi razdijakon.

Težek je položaj prognancev v okrajnih mestih. Ako imajo le ti kolikor toliko svojega lastnega premoženja, potem še položaj ni tako bridek, toda gorje revnemu prognancu: tega čaka ali strašansko popetuško življenje, ali pa težko vsakdanje delo.

Osobito surovo pa se kaže ta kazen za izobražene, inteligentne ljudi...

Vsled obupa postanejo ti ljudje tako zlobni, da prekašajo najbolj zagrizene lopove sè svojo naglostjo in cinizmom.

Prebivalci B—skega mesteca in okoličani se gorko pritožujejo, da so bivališče v njih tihi Palestini izpremenili v kaznilnico, no, zato se raduje krčmar Prokl in mestni tvorničarji, zlasti oni od žveplene rude.

»Popiva, popiva«, pravi krčmar Prokl, »potem pa zleze v matuško Msto po novce.«

Sarmatov se je nekoliko dalje nego Djak ohranil neodvisnim. Pomagaje poslednjemu z nekimi groši, ki so mu ostali še od »prejšnjega«, je bil kmalu primoran prodati obleko, kar se je zgodilo že tedaj, ko je Djak vsled pomanjkanja zlezel v vodo in je dokaj uspešno delal s korcem, svetuje i njemu ukreniti takisto.

Ali dokler so po žepu žvenkljale kopejke, se Sarmatov ni maral ukloniti. No, slednjič je vendar pristopil v vrsto B—skih rudokopov. Poslednji belič je bil izdan.

(Dalje prihodnjič).

K slovesu.

Ugasnil kras je zlati, solnčni,
Smejó se zvezdice svetlé
Midva si z gorkimi poljubi
Obupno teživa srcé.

Oh nama solnčece ljubezni
Zašlo v slovesu jutri bo,
Spominov zvezdic v tožno dušo
Pa zasvetilo sto in sto. —

Kristina.

Iz poezij Jurija Karaska.

Iz češčine prevel Al. Benkovič.

Pokopališke rože.

bela kri rož pokopaliških! Cvetovi pozabljenja, blede kot čela umirajočih, poroseni s smrtnim potom, cvetovi, klijajoči iz teles propadlih, nerazumljenih pesnikov, o bele rože pokopališke!

O, roznata kri rož pokopaliških! Cvetovi mrtve ljubezni, dišeči kot nedrija nedotaknjenih devic, cvetovi, klijajoči iz grobov umrših ljubimcev, o roznate rože pokopališke!

O, žolta kri rož pokopaliških! Cvetovi tihote in pobožnosti, nežne in dišeče po zaduhlini svile, pokrivajoče posušena telesa svetih devic za steklom rakev samostanskih oltarjev, o žolte rože pokopališke!

O, krvava kri rož pokopaliških! Cvetovi prokletja, zastrupljeni od tajnosti rakve, cvetovi, klijajoči iz teles gnijočih samomorilcev, o krvave rože pokopališke!

Zazidana okna.

O siva turobnost zazidanih oken! Tako davno zazidanih! Odprtine pošastne in polne pajčevin, strmeče v me, kakor prazne oči slepcev, ugasle na pročelju stare zapuščene palače!

O, siva turobnost zazidanih oken! Tako davno zazidanih! Kaj tli za vami pokopano in pozabljeno v večni, neprodorni temi, v tihoti, katero moti samo prasketanje razrušenega rokokovega pohišja, pokritega s pobledele modro svilo!

O, siva turobnost zazidanih oken! Tako davno zazidanih! Jaz sanjač neumni v nočeh pošastnih, ko veter stoka in moti moj spanec, gledam v vaše neme, molčljive odprtine ter želim videti vas razsvetljena od prošlega svita plesov, nekdanj slavljениh za vami! O, siva turobnost zazidanih oken! Tako davno zazidanih!

Savska zdravica.

T
eče bistropena Sava,
Po nji lahek čolnič plava,
Lahek čolnič mimo brega,
Z čolna pesem se razlega. —

To pojo slovenski sini
Na posavski domovini:
„Bog te čuvaj očetnjava,
Bog te živi majka Slava!“

Bogomila.

Iz dnevnika male gospodinje.

Piše Grilček.

Kuku! Kuku!

Krompir ali podzemljica.

....velikega travna.

... Šentana prijaznost, ta-le iz gozdiča sem! Teško te poslušam, prav težko ... kajti rada bi zrla za tvojim klicom v ono mično zelenje, rada se zamislila v tajnosti svojih obečanj, toda prosim te, prenehaj, počakaj ptica ljuba!

Kuku!

Tu-le imaš. Je že takó, človek se mora le premagovati! Zdaj ni obračati oči izpred sebe, in velikega koša, od cimastega krompirja, o katerem je treba misliti, ostane li cel, ali se večji razreže na dva, ali na tri kosce, katerih pa mora vsak imeti vsaj tri močne oči, da je sposoben za »seme«. Kaj pa bi mislila mamica o meni, kaj bi rekla, da bi jaz še krompirja za sadenje ne znala izbirati! Grajala bi me. Oh, le tega nikar, — že celó ne, ker sta Veronika in viničarjeva žena tako blizu! Tamkaj-le spravljata breme že izbranega semenskega krompirja na majhen voziček z dvema kolesoma, tako zvane »gare«, katerega zapeljeta, ne pozabivši svojih motik doma, na polje do naše njive.

Idem za njima. Kako prijetna je ta pot, po ozkej pa vabljivej cesti! Skozi našo vas gredé, se mi dozdeva, kakor bi se male znane mi hišice ponižno potuhnile pred vsemi temi krasnimi, cvetočimi, sadnimi drevesi. — Za saboj ostavljam duhteči gaj in odpre se mi prostorna dolinica z vaškim poljem, ki tolikrat spreminja svoje barve. Sedaj prevladuje zelenje travnikov z bohotnim deteljiščem. Zraven na njivah pa zelení ozimina, kakor: pšenica, rž, ječmen — človek bi mislil, da je vse le trava! A, čakajmo, da dozori; tedaj se narišejo nam, a še bolj v kmetovo radost, v to zeleno ploščad mnoge zlatorumene črte. Ubogi kmetič! Ubogi? Saj vodi s tolikim veseljem in zaupanjem svoj plug, obrača svojo brano ... nova pomlad, nova dela ... nove nade, nove skrbi! Tamkaj je sejal pšenico, rž, ječmen, tukaj koruzo, proso, konoplje, krompir.

Glej, glej, naša njiva je tudi prav lepo razorana, to se pravi tudi z brano na drobno prevlečena, ter ob vseh krajih — seveda z motiko — lepo, visoko prigrnjena. Kaj se je pa dalo gnoju! — Veronika in viničarica sta se ravno ustavili, kadar sem jih došla.

Da se sadi krompir z motiko, potrebujejo se saj dve delavne moči: ena, da maha z motiko, druga, da sproti meče krompir. Ker

sem tudi jaz tukaj, pomagajmo si drugače. Hitreje pojde, ako obe vzameta motiki v roko in jaz da njima strežem. Uvrstimo se tako: Veronika in viničarica se postavita na njivi druga k drugi, jaz pred nje s košaro krompirja. Zamahneti vsaka v svoji vrsti sè svojo motiko, zasadita jo v zemljo, privzdigneta toliko, da krompir, katerega jaz zalučam, lahko zadene v jamico, zopet izdereta motiko, zemlja se zasuje, in že je krompirček ob enem položen in zakopan.

Tako nastaja vrsta za vrstami, ki naj bodo ravne, četudi niso potegnjene ali razorane s plugom ali nalašč zato pripravnim strojem, kateri čestokrat dobro služi vsem onim, ki sadijo prav mnogó krompirja ter imajo tudi živino, da vleče. V take brazde se krompir enakomerno nalaga, ter zatem na isti način sè zemljo zopet zakriva, kakor se je razkrilo. Ker zraste v lepi vrsti, ga je tudi lahko pozneje s tem orodjem ogrebsti, t. j.: prav visoko ga obsuti sè zemljo, kar daje koreninam obilnejo moč. Pri krompirju — podzemljici — so korenine najvažnejši del! — Okopavanje jo treba kmalu opraviti, kadar so široki, narezljani, malce kosmati listki priruli čez površino. Še paziti je — kakor pri vseh koristnih rastlinah — da se nežnim mladežcem ne pride preblizu, da se ne poškodujejo koreninice. Z roko je najlažje poravnati, najlažje otrebiti plevel! Res, mnogo je umotvorov, ki nadomestujejo toliko rok, toda — vsi so mrtvi!

Bodemo li kmalu imeli veselje videti novi krompir? Nemški pregovor pravi: »Setzest du mich im April, komm' ich wann ich will, setzest du mich im Mai, komm' ich glei'«. V maju je že bolj toplo, zato je ta pregovor prav lahko resničen.

Omeniti je samo še, da krompir ne razpada le na mnogo vrst — poznamo belo-, rmeno-, rdečkasto-mesenatega — ampak tudi še zgodnjega in poznejega. Vsak pa dozori, bodisi prej ali slej, — na polju od malega srpana naprej — kadar mu je orumenelo stebelovje, listje ovenelo ali osulo se. V svojej najlepšej dobi pa je cvetel, kakor cvete na svetu vsaka stvar.

Oni, ki so sadili, ogreballi krompir s plugom ali strojem, ga tudi izkopajo — ž njim. Mi pa ostanemo pri motiki! Pazno, po strani, da se ne bode zadevalo vanj. O kako veselje, kadar se odtegne zemlja, ter se prikaže cel kup debelih, nežnobelih krompirjev, nekateri še ob tankem živcu, viseč ob onemoglem steblec!... Če bi bil kateri gnjil, zavrzimo ga takoj, da ne bode treba prebirati ga doma, večkrat nego treba! V malih kupčkih se kar na njivi na solncu posuši, kadar je že ves zagledal beli dan, dokler ne pride voznik. Veronika, viničarica in naše stare »gare« so res preslabe, da bi ga pripeljale domov, saj ga je toliko, toliko!

Književnost.

Tretji koncert „Glasbene Maticе“. — »Ljubljanski Zvon« piše o tem prekrasnem, finem koncertu tako-le: Pasijon po sv. Mat ev ž u, zložil Joh. Seb. Bach, Glasbeni svet resne smeri je dandanašnji splošno prepričan, da ni boljšega krepila umetniškemu duhu, niti boljšega sredstva za njega blaženje, nego so Bachova dela. S čisto arhitektoniko in z največjo doslednostjo v razvrstitvi oblike druž i Bach nedosežno globoko pojmovanje in določno karakteristiko. Zato priznavajo vse resne glasbene struje soglasno mojstra Bacha, ker nahaja vsak izmed njih v njegovih delih svoj posebni ideal.

Vera je Bachu vir vse poezije in vednosti, iz nje se mu snuje vse njegovo mišljenje in ves njegov občutek. V nabožnih in za cerkev namenjenih skladbah podaja Bach najlepše svoje tvorbe. Med te je zlasti šteti najveličastnejše njegovo delo — Pasijon po sv. Mat ev ž u. Mogočno, kakor iz umetniški preprostih evangeljskih besed vpliva tragika mučeništva Zveličarjevega v Bachovi nesmrtni glasbi na vernega poslušalca. Elementarno moč oživlja delo in veže nase duha in srce. Koliko npravne velikosti javljajo v svoji preprostosti že sami recitativi, v katerih so vglasbene besede evangelija. V njih je obsežno neizčrpno bogastvo plemenite melodike in vzvišenega dostojanstva, nepregleden svet divne krasote. In v zborih, razdeljenih na dvoje, opremljenih z veličastnim šumom velikega orkestra, združenega s temeljnimi zvoki orgel, se kaže burni temperament skladateljev; s takim razsežnim aparatom izraža Bach najznačilnejše svoje krepko, oduševljeno mišljenje, svojo verno udanost v Stvarnika, vse svoje čutje. Prvak v kontrapunktiki je našel Bach v teh svojih zborih pravi element, da zadosti svoji čudoviti sili tvorjenja. Biseri nežnega čuta so v pasijon vpleteni korali. Iz njih sevajo radost, bol in nada kakor iz rose, ki se blešči v jutranjem solncu na cvetu pomlajene prirode.

Proizvajanja Bachovega težavnega veledela je bilo v čast »Glasbeni Matici«. Zbor in orkester sta podala delo v popolnoma dostojni obliki pod zaslužnim vodstvom vodje g. Čerina, ki se je očitno energično zavzel za proizvodbo. Evangeljske besede je predaval v recitativih g. R a z i n g e r, ki je kot pevec-deklamator na najboljšem glasu, zanimivo in odlično. Vestno se mu je družil kot izboren bari-tonist g. dr. St u h e c.

—oe—

»Bolgarija in Srbija« je prav lepa knjiga, katero nam je podala letos družba sv. Mohora.

Cela knjiga je lepo, pogledno sestavljena. Posebno je nam ustrezno s premnogimi krasnimi slikami in zemljevidom Bolgarije in Srbije; knjiga je pisana v lepej slovenščini. Edino, kar mi v njej ne ugaja, je, da so stavki začeti mnogokrat s členicami. Kako lepa misel g. prof. Bezemškega podati slovenskemu ljudstvu spis naših bratov! Takih knjig nam treba, da se spoznamo, da se naše ljudstvo zavé, da nismo osamljeni, da imamo še mnogo bratov. Pisatelj te knjige nam v svojem predgovoru pravi, da nam mogoče poda pozneje opis še drugih narodov, živečih na Balkanu. Prav hvaležni mu bomo.

„Cena življenja“, igra v treh dejanjih spisal V. I. Nemirovič Dančenko. Misel, katero je razvil Potapenko v »Pravici do sreče« ter v »Večni istini«, ista misel je snov Dančekovi igri. — Kdor ne dela, mora se ne le dolgočasiti, ampak tudi propasti, a le kdor dela, le on more biti zadovoljen.

V povesti ali noveli je gotovo mnogo lažje obdelati katero koli si bodi misel nego pokazati jo sè živimi ljudmi na odru.

V povesti ni treba dejanja, kakor ga nima skoro čisto nič »Večna istina«, a vleče in mika te vendar tako, da se ne moreš ločiti od nje.

Snov »Večne istine« je skoro ista kakor v Dančekovi drami, ali kako velik je razloček med ono krasno povestjo in to slabo dramo!

Glavna značaja Danilo in Ana sta očrtana nejasno, da slušatelj res ne ve, je-li v njih kakov značaj, ali ga ni. Tudi o učenjaku nismo prepričani, je-li res učenjak, ki tako naglo pregovori in združi kar na mah moža in ženo, občinstva pa vendar ne prepriča sè svojo filozofijo.

Prvo dejanje je dokaj živahno ter obeča mnogo (kar pa, žal, ne pride); drugo je dramatiško dobro, a v tretjem, kjer se pričakuje razjasnila, ni nikakega dejanja, ampak le filozofiranje in moralizovanje.

Kako se je igrala ta noviteta, pové že ime glavnih igralcev: Zacconi in Varini.

Razno.

Iz učiteljskih krogov. Naše plače so toraj urejene. Hvala Bogu, nam prijaznim gg. poslancem in pa g. Janji Miklavčičevi, porinili so tudi nas učiteljice, vsaj v polovici, do zasluženih pravic. Zanašamo se sedaj na obljubljeno pomoč gg. kolegov, kateri so nam rekli, da morajo najprej priboriti kruh sebi in potem se šele oglasijo za nas. Dokler pa ne bo iz te moke kaj kruha, sprejmimo hvaležno, kar je,

saj je vendar boljše nego nič in tem boljše, ker ga nam ne more nihče očitati. Za začetek nam 50 gl. ne uide več in kar bo več, bo Bog dal in pa komisija, ki bo status sestavila.

Da, ta ubogi status! Vsak bi bil rad najprej v njem. Stavijo se različni, več ali manj pametni predlogi, le od naše strani še nisem videla nobenega. Ne bo mi zameril naš pesnik, če mu en verz malo prevstrojim :

Kaj mi razkril boš status
Nadja srce se, in — boji!

Boji namreč, da ostanemo večinoma na lahki strani Mihaelove tehtnice, ker znamo premalo »renomirati«. Brez renomaže bo težko priti v petino izvoljenih, kamor gotovo poleg mene upajo priti vse tiste učiteljice, katere so g. Janji rekle: »Le delaj, svoj čas že sprejmemo, če nam kaj pridobiš. Da bi segale v žerjavico, pa so premehke naše ročice.« — Vidi se, da še ne znamo, da združena moč dela čudeže. Dokler bomo pustile posameznim delati vse za vse, prezirane bomo še bolj pomilovalno. Dandanes, ko stopa vse z zvezo k skupnemu delovanju, ko še celo priprosti delavec zastopa združenimi močmi svoje težnje, nimajo med izobražene se vrsteče učiteljice toliko pojma o solidarnem postopanju, da bi zagovarjale najjednostavnejše skupne zadeve. Seveda je prijetnejše sesti k polni mizi, nego truditi se s kuho, ker človek potem ne pride v zamero, če je juhca preslana. Take izvoljenke si mislijo, česar ne vem, me ne peče, ter žive in bodo živele po starem programu. Naj se svet na glavo postavlja, kakor mu drago; naj vroče glavice zbadajo v »Slovenki« kolikor hočejo, saj jih ne vidimo in ne slišimo. Uživajmo v miru ljubi kruhek, zabeljen z duhovitimi šalami iz »Fliegende«, kateri list je edini vreden biti uvrščen v našo dušno pašo. Za to bi bilo treba posebnega topa, čegar grom bi jih vzdramil; ali pa izvrstnega govornika, kateri bi jim povedal postno propoved, seveda boljjo nego je ta, v kakoršno bi bila jaz kmalu zašla od plač in statusa. Toraj brez zamere, če sem že vrgla malo preveč soli v to juho, pa naj bo v nadomestilo primanjkljaja soli kje drugje. Morebiti se zdaj spomladi nekatere prebude, zato počakam raji boljših časov z nadaljevanjem te postne propovedi.

U. V. Ž.

Nekaj novega. — Jako neprijetne so igle za pripenjanje klobukov. Temu nedostatku se je prišlo pred kratkim na pomoč. Izumili so nekake kratke glavnike sè zagozdo. Vsakemu klobuku se prišijeta dva, drug drugemu nasproti, na notranji strani. Klobuk denemo na glavo in porinemo ona glavnika skozi lase navzdol. Spodaj se dene zagozda čez. Prihrani se na ta način klobuk, katerega igle pokvarijo.

Klobuk je tako bolj trden na glavi, kar nekaj velja, posebno o burji. Prodajajo se po dva na enem kartonu.

† **Anton Majaron.** — Neizprosna smrt je vzela Slovencem zopet mlado, čilo moč, od katere smo smeli še veliko pričakovati. Umrli je v Borovnici, v svoji rojstni vasi gosp. pravnik A. Majaron v najlepši dobi svojega življenja. »Slov. Narod«, čegar zvesti sotrudnik je bil, je priobčil iz spretnega peresa njegovega dobrega prijatelja-pisatelja gosp. Jos. C. Oblaka o njem krasno pisano črtico »Na grob prijatelju«; tak nekrolog je blagi pokojni zaslužil radi svojega plemenitega in moškega značaja. Imel je lep pisateljski talent ter napisal poleg več krajših spisov v listku »Slov. Naroda« lepo povest »Borovške gracije«, ki je bila namenjena najprej »Slovenki«, pozneje pa izšla v »Edinosti«. Njegovi spisi so se odlikovali po zdravem, realističnem jedru, neprisiljenem humorju in prijetni ironiji. Bil je član kluba realistov na Dunaju.

—d—

„Družbe sv. Cirila in Metoda kava“ je pred 14 dnevi izšla. Zaloge na drobno in debelo je pri Iv. Zabačin-u trgovcu v Ljubljani. — Slovenke! Zahtevajte v vseh prodajalnicah le to izborno domačo kavo!

Velika skrb za živali. — Gospa Chossegros iz Pariza je zapustila tri milijone frankov društvu za protekcijo živali, med tem ko je svojim prijateljem ostavila le 200.000 frankov. — Ko vredimo zapuščino — je rekel predsednik onega društva — ostane nam od te vsote le 60.000 letnih dohodkov, kateri bodo komaj zadostovali za vse reforme ter za vse zahteve, katere je zapustila pokojnica v svoji oporoki. —

Doma.

„Prvi korak“. Vsaka mati opazuje s posebno blaženostjo prve korake svojega otroka. Kako ponosna je, kako srečna, čeprav so tako nerodni ti prvi poskusi! Ko pa je postal otrok krepkeji, da že teka sam okoli hiše, ne zanima je več toliko hoja njene dece. In vendar je velike važnosti, da se na hojo otrok gleda tudi v poznejši dobi razvoja, kajti često se navadi otrok šele pozneje, da stavi kolena skupaj ali pa jih raskriža na vzven, kar se potem odpravi tem težje, čim bolj so že razvite kosti.

Otrok naj se nikoli ne pusti tako dolgo na nogah, da bi se le male nožice utrudile od hoje, ampak le polagoma naj se vterjujejo mlade mišice. Mati naj pazi, da otrok ne stavi nog tako, da so prsti obrnjeni na znotraj, ampak pete morajo biti noter obrnene, prsti pa

ven. Če pa se je vtihotapila kakšnasibodi napaka, mora se otrok vaditi vsak dan korakati, da pazi na se in svoje kretanje, kar je prav važno za pozneje življenje.

Najboljša pohvala materi in njen ponos pa bo, če bodo stali njeni dorasli sinovi in hčere pred njo lepo zraseni kakor sveče. Seveda, kedor pride pohabljen na svet, temu se da navadno malo popraviti.

Kako naj se streže učencem doma. 1. Hrana bodi preprosta in tečna. Jé naj se le o določenih urah, vmes pa naj ne dobe otroci nič, ker si tako pokvarijo tek. Izključno mesna hrana ni zdrava, mleko in jajca so velicega pomena. Večerja naj ne bo preobilna in naj se jim da 1 uro predno gredo spat. Kadenje je strup za nje, ravno tako se naj ne razvadijo s slaščicami.

2. Za spalnico naj se otrokom odkaže najboljša soba z dobro ventilacijo, kajti zrak je jeden izmed najvažnejih faktorjev, ki pospešuje po svojej kakovosti ali pa ovira spanje in razvitek med spanjem. Otroci od 6-9 let morajo spati 11 ur, 10-12 letni po 10¹/₂ ure, 12-13 letni po 10 ur, 14 do 15 letni po 9¹/₂ ure, 16 do 17 letni po 9 ur. Seveda se mora ozirati na belehne in slabo razvite. V postelji naj se jim nikakor ne dovoljuje čitati. Čas, kedaj morajo iti spat in kedaj naj vstajajo, mora biti določen. Sosebno zjutraj je gledati na to, da ne poležavajo in lenarijo v postelji preko časa.

3. Obleka ne sme biti tesna, da se oprsje in sploh telo lahko razvije normalno. Velicega pomena je obutalo, ki naj bo pravilno anatomsno prikrojeno, da ne provzročuje takozvanih kurjih očes in ne skvari cele noge.

4. Telovadba. Jako važno je, da se otrokom pripravijo umestna orodja, s katerimi telovadijo v sobi, kadar jih slabo vréme ovira v gibanju zunaj zidov.

2. Knjige naj nosijo v šolo na hrbtu, deklice kakor dečki, kar je posebne važnosti za hrbtenico. Ako nosijo torbe v roki, navadijo se, da jih nosijo vedno na jednej in istej strani, kar provzroči, da se začnejo držati na jedno stran.

6. Čtivo naj bo primerno duševnemu razvoju mladih učenjakov. Preoblagati se ne smejo. Duševnemu in telesnemu razvitku dolžni smo jednako skrb.

7. Otroci naj se nikakor ne omehkužijo, ampak vtrjujejo, da samostojni tem ležje vstrajajo v boju za obstanek.

Listnica uredništva. — Gg. sotrudnike lepo prosimo potrpljenja, ako ne pridejo njihovi spisi takoj na vrsto, ker smo baš z malimi pripovednimi spisi dobro založeni. — U. V. Ž.: Prepozno.